

Mesterségem címere

Szabó, varrónő, divattervező

Három szabó legények, mek-mek-mek, elindultak szegények, mek-mek-mek... Bizony több ezer éve elindultak, s ha az inasévek alatt jól kitanulták a szabómesterséget, nem is voltak oly szegények. Régen a takács szötte a kelmét, a szabó varrt belőle ruhát; a tímár cserezte a bőrt, amiből a szűcs bundát, a csizmadia, a varga cipőt készített. Mára mindezek a mesterségek beolvadtak az egyforma áruk tömegét ontó gyárakba. Alig akad már a szakma minden csínját-bínját ismerő szakember, varrónő. Te nem szeretnél az lenni? Vagy miközben ruhát varrsz babáidnak, arról álmodsz, hogy híres divattervező leszel?

bőmester, varrónő. Te nem szeretnél az lenni? Vagy miközben ruhát varrsz babáidnak, arról álmodsz, hogy híres divattervező leszel?

- Hogy ne vegye meg az Isten hidege, ne égesse össze a nap, lábát ne sebezze fel a tüske, az ember már az ősidőkben ruhát és lábbelit készített magának bőrből, pálmalevélből, hancsból, vékonyra potyolt fakéregből. Vágni éles, hegyes kővel, csonttal, fémmel könnyen megtanulhatott ősünk, de mivel varrt? **Az első tűk** tuskéből, mammutagyardból, szarvasagancsból készültek, a velük fűrt lyukakon inat, indát, rostot, sörényszálat fűztek át.

- Az anyagkészítés forradalmi lépése volt a **fonás, a szövés**. Az állati gyapjút, a növényi rostot, kócot fonallá sodorták, ezt pedig

kelmévé szöttek ősanyáink – hiszen a legtöbb kultúrában ez az asszonyok dolga volt. Az inkák, akiket a legenda szerint a pókasszony tanított meg szőni, még ma is a földön ülve, függőleges keretre feszítve szövik élénk színek és mértani minták üzenetét hordozó, lámagyapjú posztójukat.

- A madagaszkári lányok a Nephila nevű

pók fonalából szőnek fényes, tartós, pillékönnyű kelmét. A **selyemhernyó** szálából szötte leheletfinom selyem készítésének titkát a **kínaiak** 4500 éve fedezték fel, és hétpecsétetes titokként őrizték évezredek keresztül. Ismerték a **szövőszéket**, a vízzel hajtott **rokkát** és az **ollót** is.

- A fáraók Egyiptomában még ilyen egyszerű és kényelmetlen **szövőlapon** készült az áttetsző, fehér vászon. A szegények csak ágyékkötőt, a gazdag férfiak elöl megkötött szoknyát, vállgallért, a hölgyek egybeszabott, mell alatt megcsomózott ruhát viseltek.

- A görög, a római, az indiai szabómesterek nem bíbelődtek sokat a **szabásmintákkal**. A khitón, a tóga, a lepel, a szári egyetlen hosszú darabból állt, különbözőképpen a testre tekerve, bogozva. A **nadrágot** az ázsiai népek, köztük a magyarok ismertették meg a világgal. De a **hímzés** őshazája is **Ázsia**, a rómaiak *opus barbaricum*-nak, barbár munkának hívták, a nadrágot pedig barbár viseletnek.

- Az **ókor** leghíresebb **takácsai** Perzsiában selyemszövetet, Kasmírban kecskegyapjú kasmírt, Mozulban lenge muszlint, Damaszkuszban fényes damasztot szőttek. A **középkorban** a bizánci selyembrokátok, a mintásan vágott, mélyvörös vagy sárga-barna török bársonyok arab közvetítéssel kerültek Velencébe, Génúába és innen Európa többi részébe.

úgy olvastak, mint mi a könyvet. A mintákat az anyagba szőtték, vagy utólag ráhímezték, csipkézték, bogozták, rojtozták. A népviselet bizonyítja, hogy a **hímzés** nemcsak a gazdagok kiváltsága volt.

- A királyok, a papok, az előkelőségek ruháját hajszálvékony **ezüst és arany szálból** szőtték, vagy azzal hímezték.

Miből varrták a király új ruháját Andersen meséjének ravasz szabói?

Gyűjts ezokról az oldalakról közneveket, amelyek családnévvé váltak.

- Már az ókori egyiptomi leletek között is találunk csipkefoszlányokat. A varrott, a vert, a bogozott, a kötött, a horgolt **csipke** évezredek óta változatlanul dísz a női, sőt voltak korok, amikor a férfi viseletnek is. Európában a leghíresebb a brüsszeli, a buranói, Magyarországon a halasi csipke.

- A ókori Egyiptomban már hordtak kötött zoknit, de a középkori Európa sok egyéb mellett a **kötés** tudományát is elfelejtette. A harisnyadrágot keméből szabták, varrták, két külön szárból állt, felül hasítékkal. A kötött selyemharisnya később jelent meg, és akkora fényűzésnek számított, hogy Erzsébet királynő is csak trónra lépése után engedhette meg magának.

- A becsületes szegény ember mindig méltósággal viselte foltozott de tiszta ruháját, igyekezett, hogy rongyos és piszkos soha ne legyen. A XVI. században a gazdagok (s némelyik fiatal napjainkban is) **divatból** szaggatta, **vagdalta meg** ruháját. Szabó volt a talpán, aki ezeket a minden irányban hasogatót, bonyolult öltözékeket elkészítette.

Kik a vargák mai utódai?

- Ez az arannyal hímzett, szarvasbőr cipő 300 éves. A cipőgyárak megjelenése előtt a csizmát a **csizmadia**, a cipőt, topánkát, papucsot, sarut a **varga** varrta a **tímár** által előkészített bőrből, esetleg vászonból, selyemből. A ködmönt, bundát, subát, bekecset, kucsmát a **szűcs** készítette.

- A francia selyemszövés központja Lyon volt. **Joseph Marie Jacquard**, egyik lyoni takács-család sarja, hogy a nehéz munkán könnyítsen, 200 évvel ezelőtt feltalálta a lyukkártyával vezérelt, önműködő **szövőgépet**, mely egyben a programozható számítógép előfutára is. Szegény Jacquard jót akart, a lyoni takácsok mégis megverték, gépét összetörték, mert attól féltek, hogy a csodamasina elveszi kenyerüket. Úgy is lett: 1812-ben már 11000 jacquard-szövőgép dolgozott Franciaországban.

• A tűvel az őskorban csak lyukasztottak, később a végére kampót görbítettek, és erre bogozták, majd lyukat fúrtak, és ebbe fűzték a szálát. **A jó tű becses szerszám volt.** A magyarok 896-os visszajövele előtt itt élő avar asszonyok csont tokban az övükön hordták.

A szabók melyik fontos munkaeszközéről nem esett szó?

• **A gombostűt** egy Tourangeau nevű francia drótkészítő találta fel 1410-ben. Olyan drága volt, hogy csak fejedelmek juthattak hozzá. XI. Lajos leányának nászajándékul egy szelence gombostűt adott. Boleyn Anna is egy gombostűt kapott VIII. Henriktől ajándékba. A király – több feleségéhez hasonlóan – később őt is lefejeztette. Innen ered a babonás hit, hogy az ajándékba kapott tű szerencsétlenséget hoz.

• A tűskétől a **varrógép** hosszú volt az út. 1790-ben Thomas Saint csizmavarró gépet, 1810-ben Balthasar

Krems harisnyakötő gépet, 1820-ban Thimmonier fából faragott varrógépet készített. W. Hunt 1846-ban a tű fokát a hegyére tette, és az alsó szál hurkolását is megoldotta. Howe megépítette az első jól működő varrógépet. **Isaac Singer** pedig mindezt ötvözve sorozatban kezdte gyártani azóta világmárkává lett varrógépét.

• Hajdan mindenki maga varrta, később szabóval, varrónővel varratta, **ma üzletben veszi a ruháját.** A varrótűt és a gyűszűt kézimunkázásra, javítgatásra használjuk. **A kézivarrás** értéke óriási, akár népművészeti alkotás, akár divatházak egyedi darabja születik meg a fáradhatatlanul öltögető, fényes kis tű nyomán.

• **Divatdiktátorok.** Egyetlen nagy masszává összeolvadó világunkban néhány **divattervező** dönti el, hogy mit viseljen az emberiség. A gyárak meg ontják a krajcáros „divatcuccot”, hogy havonta újat, „trendit” vehessen, aki az árral akar úszni. A kifizetők fényzőnében inkább meghökkentő, mint szép, és legtöbbször viselhetetlen ruhakölteményekben billegnek a kötelezően sovány, faarcú modellek.

Ne erről álmodjatok, kislányok. Tanuljatok meg szabni, varrni, hímezni, amíg van kitől. S ha ruhát terveztek, ne csak divat és újszerűség, hanem örökölt hagyományokat és lelketek is legyen benne.

Zsigmond Emese

